

О. О. Трофименко, к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємництва,
Міжнародний університет фінансів

В. В. Гушуляк, аспірант кафедри економіки та підприємництва
Міжнародний університет фінансів

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ ТА ОКРЕМИХ КРАЇНАХ

Метою статті є визначення основних передумов розвитку стартапів, у тому числі, формування і деталізація складових організаційно-інфраструктурного забезпечення, з врахуванням деяких економічних показників. Визначено сутність стартапів і фактори розвитку стартапів в Україні. Розкрито фактори, які впливають на розвиток стартапів у світі. Обрано для порівняння з Україною деякі країни ЄС, країни-сусіди, Сполучене Королівство та США. Виявлено прямо пропорційну залежність між кількістю стартапів і відповідними значеннями показника економічної свободи в країнах-лідерах стартапів. Проаналізувано позиції досліджуваних країн за методикою, яка базується на аналізі приведених даних. За базу приведення обрали населення країн. Порівняли результати аналізу позицій країн за абсолютними значеннями та за приведеним показником кількості стартапів на 1 млн чол. Виявили значне зниження позицій країн, які мали лідируючі положення, починаючи з третього місця, та піднесення деяких тих країн ЄС, які посідали за абсолютними показниками місця нижче сьомого. Визначили високий потенціал України щодо розвитку стартапів. Розкрили складові організаційно-інфраструктурного забезпечення.

Ключові слова: стартапи, рейтинг, економічна свобода, організаційно-інфраструктурне забезпечення стартапів.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Інтеграція України в світову економіку обумовлює доцільність трансформації економічної системи шляхом проведення масштабних економічних реформ. Так, до першочергових пріоритетів Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» відноситься реалізація реформ і програм у напрямі дерегуляції та розвитку підприємництва [1], а саме: створення сприятливого середовища для ведення бізнесу, розвитку малого та середнього підприємства, залучення інвестицій, спрощення міжнародної торгівлі, підвищення рівня ефективності ринку праці, запровадження стимулюючих механізмів інвестиційної діяльності та ін. Складові створення і реалізації стартапів як ефективної форми розвитку малої інноваційної підприємницької діяльності набувають дедалі більшої актуальності в Україні. Це підтверджується тим, що Кабінетом Міністрів анонсовано створення Фонду підтримки стартапів у 2018 році [2]. Саме тому визначення процесу формування організаційно-інфраструктурного

забезпечення їх розвитку є нагальною потребою на національному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Результати досліджень стосовно створення і реалізації стартапів, як суб'єктів інноваційної діяльності представлені в роботах, присвячені роботи зарубіжних і вітчизняних науковців [3 – 7]. В окремих роботах надані визначення стартапів, проаналізовані їх особливості, етапи життєвого циклу, джерела фінансування і чинники ефективної реалізації стартапів. У вітчизняних роботах можна знайти результати аналізу ефективності стартапів у сфері інформаційних технологій. Не повною мірою у цих працях розглянуто організаційно-інфраструктурне забезпечення розвитку стартапів і фактори які значною мірою впливають на розвиток стартапів в Україні.

Постановка завдання. Визначити основні передумови розвитку стартапів в Україні, в тому числі, сформулювати та деталізувати складові

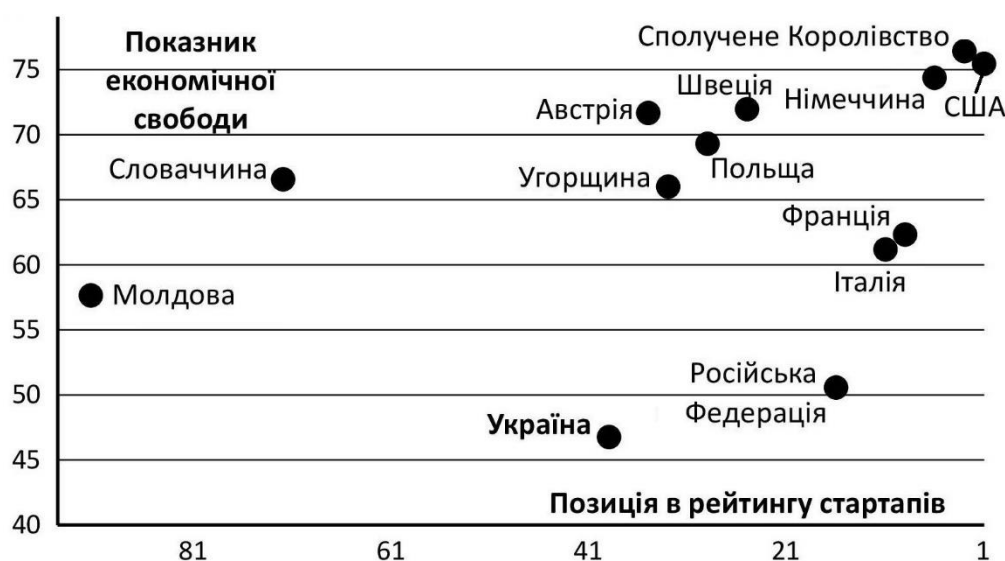
організаційно-інфраструктурного забезпечення, з врахуванням деяких економічних показників.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Термін «стартап» (з англ. «startup company», «startup») означає початок процесу. Стартап або стартап-компанія – нещодавно створена компанія (можливо, ще не зареєстрована офіційно, але серйозно планує стати офіційною), що знаходиться на стадії розвитку та створює свій бізнес на основі інновацій або інноваційних технологій, які з'явилися, та володіє обмеженим набором ресурсів [3]. Так, вперше поняття «стартап» з'явилося у США в 1939 році. У той час в долині Санта-Кларі (Каліфорнія) були сконцентровані інноваційні підприємства. Студенти Стенфордського університету Девід Паккард і Вільям Хьюлетт, створили свій міні-проект і назвали його стартапом. У подальшому цей проект розвинувся у масштабну, транснаціональну компанію Хьюлетт-Пакард [9].

За результатами аналізу експертів з інноваційного бізнесу [6] до 2006 року в Україні майже не було стартапів. Основною причиною

розвитку стартапів стала економічна криза 2008 р., почав зростати попит з боку інвесторів на нові технології. Так, у світі поширювалася інформація про українські стартапи. До всесвітньо відомих українських стартапів відносяться: «Viewdle» (розробка технологій розпізнавання осіб і різноманітних об'єктів мобільними пристроями), «Pikaba.com», проект «АРСТ» (діяльність у сфері альтернативної енергетики та енергозбереження) та ін.

За даними звіту «Глобальний рейтинг стартап-екосистеми 2017» [5] стартапи зосереджені на іноземних покупцях зростають у 2 рази швидше ніж інші, що підтверджує важливість зосередження стартапів на глобальних споживачах. Важливе значення для розвитку стартапів мають критерії легкості глобального доступу до клієнтів по всьому світу, а також швидкості освоєння технологій споживачами та бізнесом [5]. У 2016 році Україна посіла 39 місце з 199 зареєстрованими стартапами серед 181 країн у світовому рейтингу стартапів сервісу Startup Ranking [8].

Рис. 1. Графічна інтерпретація співвідношення позицій в рейтингу стартапів і показнику економічної свободи деяких країн

Розроблено авторами

На рис. 1 зображено відношення позиції в рейтингу стартапів деяких країн ЄС, країн-сусідів України, Сполученого Королівства та США, як країн-лідерів за кількістю зареєстрованих стартапів до показнику економічної свободи (розраховано за методикою фахівців зі світового центру даних з геоінформатики та сталого

розвитку) [10]. Так, показник економічної свободи охоплює чотири категорії політики [с. 7, 10], а саме: верховенство права, розмір уряду, ефективність регулювання та відкриті ринки. Кожна категорія політики характеризується відповідними індикаторами. Верховенство права представлено індикаторами: права власності,

цілісності уряду, судової ефективності; розмір уряду сформовано з індикаторів державних витрат, податкового тягаря, фінансових ризиків; ефективність регулювання представлена індикаторами свободи бізнесу, свободи праці, грошової свободи; відкриті ринки характеризуються індикаторами свободи торгівлі, свободи інвестицій, фінансової свободи. Отже, чим вищий рівень економічної свободи – тим легші процеси відкриття бізнесу та більша прозорість діяльності державних інституцій, що надає можливість розвивати підприємницький сектор країн, а отже, впроваджувати стартапи в різних сферах.

За результатами аналізу рис. 1 визначено таке:

- спостерігається прямо пропорційна залежність між кількістю стартапів і відповідними значеннями показника економічної свободи в країнах-лідерах стартапів;

- перше місце з 28752 зареєстрованими стартапами та рівнем економічної свободи понад 75 посідає США;

- Сполучене Королівство та Німеччина посіли 3 та 6 позицію за кількістю зареєстрованих стартапів, відповідно 2958 та 1277, та показниками економічної свободи – відповідно 74 та 76;

- в Італії та Франції рівень економічної свободи становить відповідно 61 та 62, при цьому кількість стартапів у Франції становить 877 і 657 в Італії.

Проте, у Франції спостерігалася негативна динаміка показника економічної свободи лише останні декілька років і порівняно значна кількість стартапів була започаткована тоді, коли показник економічної свободи був на рівні інших розвинених європейських країн.

Високі показники економічної свободи спостерігаються у Австрії та Швеції – 71 та 72 відповідно, проте Австрія на 10 пунктів нижче Швеції в рейтингу стартапів. До речі, Україна має найнижчий рівень економічної свободи серед досліджуваних країн. При цьому позиція у рейтингу стартапів наближається до рівня Австрії, що заслуговує на увагу та свідчить про високий науково-технологічний потенціал

країни. Подібне явище спостерігається в РФ, але за рейтингом стартапів вона має дещо вищу позицію – 16 місце (464 зареєстровані стартапи).

Вищезазначені результати отримані при використанні методики, яка надала змогу проаналізувати абсолютні значення показників. Проте, критичний аналіз цих результатів призвів до необхідності поглибленого вивчення приведених результатів. Нами обрано методику подальшого дослідження, яка базується на аналізі приведених даних. За базу приведення обрано населення країн. Так, у РФ на 2016 р. населення складало 144,3 млн осіб, що є більше ніж в інших досліджуваних країнах, окрім США (323,1 млн осіб). Використаємо показник, який є приведений: кількість стартапів поділено на кількість населення.

Аналіз за методикою, яка враховують приведений показник надала можливість дійти таких висновків:

- США та Сполучене Королівство залишилися лідерами, але Німеччина серед 13-ти досліджуваних країн перемістилася з 3 на 6 місце, поступаючись Швеції (3 місце), Угорщині (4 місце) та Австрії (5 місце); це при тому, що серед тих країн, що розглядалися, Швеція посідала 7 місце, Угорщина та Австрія, відповідно, 9 та 10 місця.

- Україна має однаковий рівень з абсолютним значенням, що свідчить про високий потенціал, навіть за показника низького рівня економічної свободи;

- слід відзначити, що Словаччина поміняла позиції з 12 на 9 місце, що свідчить про те, що високий показник економічної свободи є одним з основних факторів зростання кількості стартапів у країні;

- особливої уваги слід приділити окремим країнам «Великої Сімки», тому що, як Німеччина, так Франція та Італія втратили свої позиції кожна на три пункти;

- так як, РФ суттєво має нижчий рівень ніж за абсолютними значенням – з 6 на 12, поступаючись Україні, то можна стверджувати що у цій країні не є пріоритетом розвиток стартапів.

Таблиця 1. Зведена таблиця основних показників і рейтингів досліджуваних країн

Країна	Місце у рейтингу	Порядковий номер у рейтингу стартапів серед досліджуваних 13ти країн	Кількість стартапів	Населення, млн осіб	Приведений показник: кількість стартапів на 1 млн чол	Рейтинг за приведеним показником серед досліджуваних країн
США	1	1	28735	323,1	88.9	США (1)
Сполучене Королівство	3	2	2958	65,64	45.1	Сполучене Королівство (2)
Німеччина	6	3	1277	82,67	15.4	Швеція (3)
Франція	9	4	877	66,9	13.1	Угорщина (4)
Італія	11	5	657	60,6	10.8	Австрія (5)
Російська Федерація	16	6	464	144,3	3.2	Німеччина (6)
Швеція	25	7	340	9,903	34.3	Франція (7)
Польща	29	8	299	37,95	7.9	Італія (8)
Угорщина	33	9	260	9,818	26.5	Словаччина (9)
Австрія	35	10	217	8,747	24.8	Польща (10)
Україна	39	11	199	45	4.4	Україна (11)
Словаччина	72	12	49	5,429	9.0	Російська Федерація (12)
Молдова	106	13	6	3,552	1.7	Молдова (13)

Складено на основі [10; 7]

Таким чином, для розвитку стартапів в Україні доцільне створення передумов, формування відповідного організаційно-інфраструктурного забезпечення.

Під організаційно-інфраструктурним забезпеченням розуміємо комплекс заходів із створення сприятливих умов для здійснення стартапів, інноваційного підприємництва через систему взаємопов'язаних інститутів, які спрямовують свою діяльність на його підтримку [2]. До складових механізму організаційно-інфраструктурного забезпечення інноваційного підприємництва відносяться такі: кадрова, технологічна, інформаційна, економіко-консультаційна, наукова, фінансова, комерціалізація, промислова, правова.

Кадрове забезпечення необхідне для здійснення інноваційного підприємництва відповідно до зростаючих потреби підвищення

інтелектуального та кваліфікаційного рівнів, що включає їх підготовку фахівців та підвищення їх кваліфікації. Так, в Україні кадрова складова організаційно-інфраструктурного забезпечення розвитку стартапів представлена освітніми установами, тренінговими компаніями, державними навчальними центрами. До них відносяться стартап школа «Sikorsky Challenge», стартап центр ТНТУ та ін.

Здійснення підтримки та організації взаємодії суб'єктів інноваційного підприємництва, фінансової, наукової та промислової сфер, організація доступу до ресурсного та матеріально-технічного забезпечення відноситься до технологічної складової. Може також здійснювати функції складової «організаційно-інфраструктурне забезпечення комерціалізації» [2]. До неї відносяться такі інституції: технопаркові

структури, інноваційно-технологічні центри та комплекси, бізнес-інкубатори. В Україні функціонують наступні об'єкти: науковий парк «Київська політехніка» (м. Київ), науково-технологічний парк «Яворів» (м. Львів), технопарк «Львівська політехніка» (м. Львів), «Інститут електрозварювання ім. Патона» (м. Київ), «Інститут технічної теплофізики» (м. Київ), «Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка і сенсорна техніка» (м. Київ), «Агротехнопарк» (м. Київ), технологічний парк «Український мікробіологічний центр синтезу та новітніх технологій» (м. Одеса), ТОВ «ЕБМ Україна» та ін.

Інформаційна складова організаційно-інфраструктурного забезпечення включає аналітичне оброблення інформації, сприяння доступу до неї. Це здійснюється за допомогою інформаційних центрів, інформаційних бірж, маркетингових компаній.

Економіко-консультаційна складова організаційно-інфраструктурного забезпечення включає надання економічно-консультаційної допомоги з розвитку інноваційного бізнесу (консалтингові компанії, бізнес-інкубатори, спеціалізовані державні консультаційні структури). В Україні ця складова представлена такими організаціями: менеджмент-консалтингова компанія STRATEGIC, консалтингова компанія EBS, бізнес-інкубатори EastLabs, iHUB, Happy Farm, GrowthUp, WannaBiz, Voomy IT-парк і Polyteco тощо.

Наукове організаційно-інфраструктурне забезпечення відповідає за задоволення потреб здійснення інноваційного підприємництва об'єктами діяльності, генерування і скеровування напрямів її здійснення (наукові інститути, науково-дослідні інститути, дослідно-конструкторські, проектно-конструкторські, технологічні центри). В Україні функціонують Український науково-технологічний центр, ДУ «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації», науковий парк «Київська політехніка» та ін.

Метою фінансового організаційно-інфраструктурного забезпечення є сприяння

доступу до фінансових ресурсів та їх надання (інноваційні фонди, венчурні та інвестиційні компанії, кредитні установи).

Організаційно-інфраструктурне забезпечення комерціалізації відповідає за просування інноваційної продукції/продукту на ринок, забезпечення взаємодії суб'єктів інноваційного підприємництва щодо задоволення інноваційного попиту інноваційною пропозицією (центри трансферу технологій, посередницькі торговельні підприємства, малі інноваційні підприємства).

Промислове організаційно-інфраструктурне забезпечення сприяє доведенню інновацій до рівня товару з метою забезпечення потреб кінцевих споживачів (виробничі підприємства промислової сфери). У контексті даної складової в Україні функціонують підприємства: Державне підприємство «Виробниче об'єднання Південний машинобудівний завод ім. О. М. Макарова», ПрАТ «Укркондитер», ПАТ «Світоч», науково-виробнича фірма «Екополімер», ТОВ «Інтерфом», ПАТ «Макіївський завод металоконструкцій» та ін.

Правове організаційно-інфраструктурне забезпечення охоплює нормативне та законодавче регулювання, до нього відносять державні органи влади, правові інститути та юридичні фірми.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Проаналізували фактори впливу на розвиток стартапів у різних країнах, визначили місце України серед розвинених країн. Розглянули особливості розвитку стартапів, розкрили та деталізували організаційно-інфраструктурне забезпечення розвитку стартапів в Україні. За результатами дослідження визначили, що в Україні сформоване сприятливе середовище для формування і розвитку стартапів, що підтверджується діяльністю багатьох спеціалізованих установ з підтримки їх розвитку на різних етапах життєвого циклу стартапів та успішністю вітчизняних стартапів на міжнародному рівні. Надалі необхідно поглиблювати розвиток кожної з розглянутих складових організаційно-інфраструктурного забезпечення розвитку стартапів.

Список літератури

1. Про стратегію сталого розвитку «Україна-2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення 01.07.2016).
2. Фонд підтримки стартапів в Україні створять у 2018 році. Громадське. URL: <http://se-bordnetce-ukraina.business-guide.com.ua/> (дата звернення: 20.10.2017).
3. Бланк С., Дорф Б. Стартап. Настольная книга основателя. М.: Альпина, 2013. 616 с.
4. Бояринова К.О. Формування організаційно-інфраструктурного забезпечення інноваційного підприємництва на основі створення інноваційно-інтеграційного партнерства // Економічний вісник НТУУ «КПІ». К.: ІВЦ «Політехніка», 2006. №3. С. 199-210.
5. Глобальный рейтинг стартап-экосистем 2017. URL: <https://inventure.com.ua/analytics/investments/globalnyj-rejting-startap-ekosistem-2017> (дата звернення: 30.11.2017).
6. Денис Довгопольй. Как мы строили отрасль стартапов в Украине URL: <http://ain.ua/2013/05/29/125075> (дата звернення: 15.10.2017).
7. Електронний сервіс Startup Ranking. URL: <http://www.startupranking.com/> (дата звернення: 15.10.2017).
8. Kane T. The Importance of Startups in Job Creation and Job Destruction. 2010 URL: http://www.kauffman.org/~media/kauffman_org/research_reports_and_covers/2010/07/firm_formation_importance_of_startups.pdf.
9. Чазов С. В. Стартап як нова форма ведення бізнесу // Економіка та соціальний розвиток. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/19732/1/16.pdf>
10. Світовий центр даних геоінформатики та сталого розвитку. URL: <http://wdc.org.ua/> (дата звернення: 15.10.2017)

References

1. The President of Ukraine (2015), "About the Strategy of Sustainable Development "Ukraine-2020"", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (Accessed 01 July 2016).
2. Public (2017), "The startup support fund will be established in Ukraine in 2018", available at: <http://se-bordnetce-ukraina.business-guide.com.ua> (Accessed 20 October 2017)
3. Blank, S. and Dorf, B. (2013), "Nastol'naja kniga osnovatelja" [The Founder's Handbook], *Al'pina, Moscow, Ukraine*.
4. Boiarynova, K.O. (2006), "Formation of organizational and infrastructural implementation of innovative entrepreneurship on the basis of creation of innovation-integration partnership", *Ekonomichnyj visnyk NTUU "KPI"*, vol. 3, pp. 199-210.
5. The site of InVenture Media Group (2017), "Global start-up ecosystem rating" (Accessed 30 November 2017).
6. Ain.ua (2017), "How we built the startup industry in Ukraine"(Accessed 15 October 2017).
7. The online service Startup Ranking. "Top ranking" (Accessed 30 November 2017).
8. Kane, T. (2010), "The Importance of Startups in Job Creation and Job Destruction", *Kauffman Foundation Research Series: Firm Formation and Economic Growth*, available at: <https://www.kauffman.org>
9. Chazov Ye. V. (2013), "Startup as a new form of business", *Ekonomika ta sotsial'nyj rozvytok*. [Online], vol. 52, available at: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/19732/1/16.pdf>
10. The official site World Data Center for Geoinformatics and Sustainable Development (2017), "Statistics", available at: <http://wdc.org.ua/> (Accessed 15 October 2017).

O. Trofymenko, *Ph.D. in Economics, Associate Professor of Economics and Entrepreneurship Department, International University of Finance,*

V. Hushuliak, *postgraduate student of Economics and Entrepreneurship Department, International University of Finance*

Comparative analysis of development of startups in Ukraine and other countries

The purpose of the article is to determine the main prerequisites for the development of startups, including the formation and detailing of the organizational components and infrastructural support, taking into account some economic indicators. The essence of startups and the factors of the development of startups for the formation of startups in Ukraine are determined. Discovered the factors that affect the development of startups in the world. For comparison with Ukraine some EU countries, neighboring countries, the United Kingdom and the United States are selected. The direct proportional relationship between the number of startups and the corresponding values of the economic freedom index in the countries-leaders of startups is

determined. The positions of the studied countries according to the methodology based on the analysis of the given data are analyzed. The population of the countries is elected as the base of bringing. The results of the analysis of the positions of countries by absolute values and the reduced index of the number of startups for 1 million people are compared. The significant decline in the positions of countries that had a leading position, starting with the third place, and the rise of some of the EU countries, which occupied the absolute bottom of the seventh place are determined. The high potential of development of startups in Ukraine is identified. The components of startup organizational and infrastructural support are detailed.

Key words: startups, rating, economic freedom, organizational and infrastructural support of startups.

Стаття надійшла до друку 20.10.2017 р.